

รวมพลังผู้สูงวัย ปิธิภัยคุกคามโควิด^๑

เกียรติศักดิ์ ม่วงมิตร

ไม่เพียงควันไปจากป่าที่เกิดจากการเผาโดยน้ำมือคนที่ต้องการใช้ความร้อนจากไฟกระตุ้นให้ต้นไม้บางชนิดแตกยอดอ่อนเป็นผลิตผลจากป่าที่สร้างรายได้อย่างงามเท่านั้น การเผาเศษไม้ใบหญ้าภายในหมู่บ้านก็ยิ่งซ้ำเติมให้กลุ่มควันฟุ้งกระจายปกคลุมไปทั่วพื้นที่

ช่วงปลายเดือนมีนาคมไปกระทั่งถึงต้นฤดูฝนของทุกปี บรรยากาศแถบหมู่บ้านโฮ่งมะค่า ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นฉากเช่นเดียวกันกับหมู่บ้านอื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดภาคเหนือตอนบน ที่ถูกปกคลุมไปด้วยกลุ่มหมอกควัน

ชาวบ้านโฮ่งมะค่า และหมู่บ้านอื่น ๆ ในแถบนี้เป็นเกษตรกรนอกจากการทำนาและทำไร่แล้ว มักจะปลูกลำไยด้วย ซึ่งมีทั้งปลูกเป็นแปลงใหญ่ในสวนและปลูกแซมตามพื้นที่ว่างในบริเวณบ้านพักอาศัย

โดยปกติแล้วต้นลำไยจะผลัดใบในช่วงฤดูร้อน ขั้วใบแก่ของลำไยที่อ่อนตัวลงจะถูกปลิดด้วยลมหน้าร้อนให้ร่วงหล่นสู่พื้นดิน หากไม่มีการเก็บกวาดใบลำไยก็จะกองทับถมอยู่ใต้ต้นสูงขึ้นเรื่อย ๆ และอาจกลายเป็นที่อยู่ของสัตว์เลื้อยคลานชนิดต่าง ๆ กระทั่งอาจเป็นเชื้อเพลิงอย่างดีหากบังเอิญถูกดีดไฟ ด้วยเหตุนี้การเก็บกวาดและทำลายใบลำไยที่ร่วงหล่นลงมานั้นจึงเป็นอีกภารกิจหนึ่งของเจ้าของ

“ส่วนมากจะเป็นคนเฒ่าที่อยู่เฝ้าบ้าน คนเฒ่าชอบเที่ยวชอบกวาด แล้วก็เผา เผากันทุกหลังคา ถึงหน้าแล้วเมฆาพฤษภา บ่เผาก่อปได้หน้าแล้ง ผมพัดมามันปลิวเข้าบ้านเข้าจอบ...”

ใจ๋ นั้นตีวงค์ กรรมการชมรมผู้สูงอายุหมู่บ้านโฮ่งมะค่า เล่าว่า ในช่วงหน้าแล้งราวเดือนเมษายน-พฤษภาคม ลมจะแรง หากไม่เก็บกวาดเศษไม้ใบหญ้าในบริเวณบ้านก็จะถูกลมพัดปลิวกระจัดกระจายเข้าบ้านเรือน การที่ผู้สูงอายุซึ่งมักอยู่กับบ้านก็จะหมั่นเก็บกวาดใบไม้และกำจัดด้วยการเผาทิ้ง ทำกันเช่นนี้ในเกือบทุกหลังคาเรือน ก็ยิ่งเพิ่มปริมาณหมอกควันให้หนาแน่นเข้าไปอีก

หมอกควันในหน้าแล้งนั้นนั้น ไม่เพียงส่งผลต่อทัศนวิสัยการมองเห็นและก่อความรำคาญเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อทางด้านสุขภาพจากมลพิษทางอากาศ เช่น การรู้สึกระคายเคืองหรือแสบตา ภาวะการหายใจไม่สะดวก ดังที่ ใจ๋ นั้นตีวงค์ กล่าวไว้

“ปัญหาหมอกควันถ้าเข้าเมฆาพฤษภา เขาจะผ่อไปนี่นะ ต่ำจะแสบหมัด ผ่อไปตางใดก่อบ่ผดมันตึงกุ่มหมัด เหรันตรงนี่ผ่อไปดอยที่เขาหันฮัน ผ่อก่อบ่หัน มีกำหมอกควัน มีเข้าโฮ่งยาไปหลายคน ที่แรกมันแสบตำ มีแสบคอตวย ต่ำแดงฟ่อง เจ็บหน้าออกฟ่อง...”

จังหวัดเชียงใหม่ ถือเป็นจังหวัดที่ได้รับผลกระทบจากภัยหมอกควันค่อนข้างมาก โดยเฉพาะผลกระทบด้านการท่องเที่ยว ซึ่งได้มีการศึกษาพบว่าในช่วงที่ จ.เชียงใหม่ประสบปัญหาหมอกควันทางอากาศ จำนวนนักท่องเที่ยวก็จะลดลงไปด้วย ทางจังหวัดจึงได้เร่งรณรงค์เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว มีการตอกย้ำผ่านการประชุมผู้ใหญ่บ้านกำนัน สารดังกล่าวก็ถูกส่งต่อมาถึงชาวบ้านและชมรมผู้สูงอายุบ้านโฮ่งมะค่าด้วย...

^๑ เอกสารถอดบทเรียน “โครงการผู้สูงอายุอาสาสร้างเสริมสุขภาพชุมชนและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมด้วยธนาคารใบไม้” ของชมรมผู้สูงอายุบ้านโฮ่งมะค่า ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ผ่านสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย

เด็กชายวัยสิบสองขวบคนหนึ่ง ออกแรงเงินรถซึ่งกระบะด้านหน้าเต็มไปด้วยกระสอบปุ๋ยซึ่งภายในใส่เศษใบไม้วางซ้อนกันอยู่หลายใบ บนเส้นทางเดียวกันทางด้านหลังเขายังมีเพื่อน ๆ อีกสองสามคนกำลังเงินรถตามมา...

ย้อนไปหลายวันก่อนหน้านั้น หอกระจายเสียงในหมู่บ้านได้ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านเก็บกวาดใบไม้เพื่อมาจำหน่ายที่ชมรมผู้สูงอายุ ด้วยทางชมรมฯ จะรับซื้อเพื่อนำไปทำปุ๋ยหมัก เวลาราว ๑ สัปดาห์หลังจากนั้น ผู้สูงอายุกับลูกหลานในบ้านหลายหลังคาเรือนก็ช่วยกันกวาดใบไม้ที่ร่วงจากต้นเก็บรวบรวมใส่กระสอบปุ๋ยไว้ เพื่อนำไปจำหน่ายในวันที่ทางชมรมฯ กำหนด

และวันนี้ก็เป็นวันที่ทางชมรมฯ กำหนดรับซื้อใบไม้ บรรดาเด็ก ๆ ที่ช่วยผู้สูงอายุในบ้านซึ่งเป็นปู่ตา ย่า ยาย กวาดเก็บใบไม้ไว้ก็พากันขนเอาออกมาขาย

การรับซื้อใบไม้ของชมรมผู้สูงอายุฯ ดำเนินการไปเพียงครึ่งวันในช่วงเช้าก็สามารถซื้อเศษใบไม้ได้ถึง ๑,๕๐๐ กิโลกรัม โดยให้ราคาซื้อกิโลกรัมละ ๒ บาท เด็กบางคนได้เงินมากกว่า ๑๐๐ บาท บ้างก็ได้หลายสิบบาทตามปริมาณใบไม้ที่เก็บมาขาย ทั้งนี้รายได้ของเด็กที่นำใบไม้มาจำหน่ายจะถูกไว้ในลักษณะฝากธนาคาร ซึ่งทางชมรมฯ จะจ่ายให้ในวันเปิดเทอมเพื่อให้เด็ก ๆ นำเงินที่ได้ไปเป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อหาวัสดุในการเล่าเรียน

กิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานตามโครงการผู้สูงอายุอาสาสร้างเสริมสุขภาพชุมชนและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมด้วยธนาคารใบไม้ วัตถุประสงค์หลักเพื่อแก้ปัญหาการเผาใบไม้ของครัวเรือนซึ่งโดยมากมักเป็นการกระทำของผู้สูงอายุ เป็นการลดภาวะมลพิษทางอากาศที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของทั้งผู้สูงอายุและชาวบ้านโดยทั่วไป

ใบไม้ที่ทางชมรมฯ รับซื้อนั้น จะนำมาทำปุ๋ยหมัก เพื่อนำไปใช้ในการเกษตรโดยเฉพาะการใช้ทดแทนปุ๋ยเคมีของชาวบ้าน โดยคณะกรรมการชมรมฯ จะนำไปทดลองใช้ส่วนหนึ่งที่เหลือก็จะแจกจ่ายให้ชาวบ้านไปทดลองใช้ ในขณะเดียวกันก็เป็นแบบอย่างให้แก่ชาวบ้านประจักษ์ว่าเศษใบไม้ใบหญ้าที่เผาทิ้งซึ่งส่งผลต่อการเกิดมลพิษนั้นสามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มได้

การดำเนินงานนี้เป็นการซื้อในรอบแรก ถัดมาอีกหลายเดือนได้มีการประกาศรับซื้อใบไม้ในรอบหนึ่ง แต่ในคราวที่สองนี้ลดราคาลงมาเหลือกิโลกรัมละ ๑ บาท คราวนี้มีจำนวนใบไม้เพิ่มมากขึ้น จำนวนลูกค้าที่นำใบไม้มาจำหน่ายมีมากขึ้น

ใบไม้จากถุงปุ๋ยที่กองเรียงรายอยู่นั้น ถูกทยอยนำไปยัดคอกเล็ก ๆ ที่ล้อมด้วยแผ่นสังกะสีเก่าแล้วชายสูงอายุสองสามคนช่วยกันใบไม้ออกจากถุง เกลี่ยเศษใบไม้นั้นไปจนทั่วคอก

หลังจากเกลี่ยใบไม้จนเสมอกันแล้วก็รดด้วยน้ำจันทน์ชุ่มโชก จากนั้นก็หว่านมูลวัวทับลงไป ตามด้วยปุ๋ยยูเรีย แล้วใช้น้ำที่ผสมกับสารเร่งการผลิติดูลินทรีย์ราดลงไปอีกคราวหนึ่ง ใบไม้ถูกนำมาเทออกเกลี่ยไปแบบหนแรกอีกสองชั้น ขั้นตอนการทำปุ๋ยหมักก็สิ้นสุดลง เวลาผ่านไปราวทุก ๆ ๑๐ วัน ก็จะกลับมาพลิกกลับสลับเอาด้านบนลงล่าง แล้วก็รดน้ำให้ชุ่ม ใช้เวลา ๔ เดือน จึงนำไปใช้ได้

ในการทำปุ๋ยหมักรอบแรกนั้น ได้แจกจ่ายให้คณะกรรมการ ๑๐ คน คนละ ๕ กระสอบ รวบรวม ๑๒๕ กิโลกรัม ที่เหลือนำไปจำหน่ายราคาถูกให้กับชาวบ้านโดยทั่วไป กระทั่งการให้ฟรีแก่ชาวบ้านบางคนที่ไม่เห็นด้วย ทั้งนี้เป็นกุศโลบายในการหาแนวร่วมโครงการฯ ซึ่งก็ประสบความสำเร็จ

ส่วนในรอบสองนั้นมีสมาชิกมาร่วมทำมากขึ้นจากเดิม ๑๐ กว่ารายเพิ่มเป็น ๔๐ กว่าราย ปุ๋ยหมักที่ทำได้ส่วนใหญ่แจกจ่ายสมาชิกที่มาช่วยงาน ใครที่มาบ่อยก็จะได้มากลดหลั่นกันไปตามสัดส่วน ที่เหลือนำไปขายให้กับชาวบ้าน ๑๒ กระสอบ

ในความเป็นจริงนั้น การทำปุ๋ยหมักในหมู่บ้านโฮงมะดามีมากกว่า ๓ ปีแล้ว แต่การกระทำนั้นก็จำกัดอยู่เพียงแค่วันที่หลังคาเรือน ชาวบ้านซึ่งเป็นเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีทั้งในนาข้าวและการทำสวนลำไย ค่าใช้จ่ายหมดเปลืองไปกับค่าปุ๋ยในแต่ละปีจำนวนมาก

สมาชิกชมรมผู้สูงอายุท่านหนึ่ง เล่าถึงการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำสวนลำไยว่า ลำไยต้นหนึ่งจะใช้ปุ๋ยราวปีละ ๑๐ กิโลกรัม กิโลกรัมละ ๔๐ บาท ค่าใช้จ่ายก็จะตกประมาณ ๔๐๐ บาทต่อต้นต่อปี ทั้งนี้ปริมาณการใช้อาจน้อยลงหรือเพิ่มขึ้น ขึ้นอยู่กับทรงพุ่มของลำไยต้นนั้นว่าทรงกว้างหรือแคบ

ใจ นันตะวงค์ ซึ่งเป็นตัวตั้งตัวตีในกิจกรรมนี้ เล่าว่า เขาได้ใช้ปุ๋ยหมักนี้มาหลายปีแล้ว แม้ว่าจะยังใช้ปุ๋ยเคมีอยู่ แต่ก็ลดเหลือเพียงหนึ่งในสามของปริมาณที่ใช้ ทำให้ประหยัดเงินค่าซื้อปุ๋ยบำรุงต้นลำไยต่อต้นปีละเกือบ ๓๐๐ บาท

“ป่าเต็งยี่เจ็ดปุ๋ยเคมีส่วนเดียว ใช้ปุ๋ยหมักสองส่วน ใจมาเมินแล้วประหยัดสะดังค์ได้นัก ต้นนี้เคยเลี้ยงสี่ร้อยเหลือไปถึงสามร้อย ใช้ปุ๋ยหมักอย่างเต็งยี่เจ็ดได้เด็ด เพราะต้นไม้มันเกยกินปุ๋ยเคมีมาก่อน ต้องค่อย ๆ ลดลง...”

การใช้ปุ๋ยหมักแทนปุ๋ยเคมีเริ่มเป็นที่นิยมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ การลดต้นทุนค่าปุ๋ยเคมีเป็นเหตุผลสำคัญให้ชาวบ้านให้ความนิยมมากขึ้น กระทั่งหลายหลังคาเรือน ซึ่งมีใช้เพียงคณะกรรมการที่มาทำปุ๋ยร่วมกันเท่านั้น ชาวบ้านโดยทั่วไปก็ได้เริ่มต้นทำปุ๋ยหมักไว้ใช้เอง

และหลังจากนั้นชาวบ้านหมู่บ้านใกล้เคียงอย่างน้อย ๒ แห่ง ซึ่งรับรู้การดำเนินงานนี้ของชมรมฯ ก็ได้ขอให้กรรมการชมรมฯ ไปอบรมการทำปุ๋ยหมักให้ ไม่เพียงสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในหมู่บ้านนั้นสนใจเท่านั้น แต่ชาวบ้านทั่วไปก็ให้ความสนใจ ได้เริ่มทำปุ๋ยหมักจากเศษใบไม้หญ้าทดแทนปุ๋ยเคมีอีกด้วย

การทำปุ๋ยหมักนี้ นอกจากจะลดต้นทุนการซื้อปุ๋ยเคมีแล้ว การใช้ปุ๋ยหมักยังช่วยปรับสภาพดินให้กลับมามีความสมบูรณ์อีกด้วย ดังที่ ใจ นันตะวงค์ เล่าว่า

“บ่ใจแค่ประหยัด ปุ๋ยหมักกะหื้อดินดีตวย ดินร่วนผุ ตามใต้เก้าลำไยมีขุยไส้เดือน สมัยก่อนใจปุ๋ยเคมีอย่างเต็งยี่เจ็ด ดินมันแข็ง กระด้าง ไส้เดือนอะหยังอยู่บ่ได้หายไปหมด...”

การทำปุ๋ยหมักจากเศษใบไม้ไม่เพียงได้รับความนิยมจากชาวบ้านเท่านั้น ทางโรงเรียนในหมู่บ้านซึ่งได้รับรู้กิจกรรมดังกล่าวก็นำแบบอย่างนั้นไปดำเนินการในโรงเรียนด้วย

พื้นที่แปลงเกษตร เนื้อที่เกือบ ๑ งาน บริเวณนี้เดิมเป็นพื้นที่ทำปุ๋ยหมักรอบที่สอง ที่ย้ายมา เนื่องจากที่ใหม่นี้บริเวณอยู่ใกล้คลองส่งน้ำ สะดวกต่อการใช้น้ำในการรดเพิ่มความชุ่มชื้น ให้กับเศษใบไม้อันเป็นกระบวนการสำคัญในการทำปุ๋ยหมัก

ปุ๋ยหมักที่ใช้เศษใบไม้ซึ่งรับซื้อจากชาวบ้านถูกตัดออกไปใช้จนหมดแล้ว ผืนดินที่ถูกทับถมด้วย กองใบไม้ในการทำปุ๋ยหมักนั้นร่วนซุยและสมบูรณ์ไปด้วยธาตุอาหาร สมาชิกชมรมผู้สูงอายุหลายท่านจึง ได้มาใช้พื้นที่เหล่านี้ปลูกพืชผักสวนครัวหลายชนิด

การปลูกพืชในผืนดินนี้มีจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมี ใช้เพียงเศษปุ๋ยหมักที่เหลืออยู่จากการตัดออกไป เท่านั้นก็เพียงพอต่อการงอกงามเติบโต แม้ว่าเป็นกิจกรรมที่มีได้ตั้งใจที่จะดำเนินการมาแต่ต้นแต่ผลที่ได้ กลับกลายเป็นแบบอย่างและกระตุ้นให้ชาวบ้านใช้วิธีการเช่นนี้กลับไปทำในครัวเรือน ผู้สูงอายุรายหนึ่งบอกว่า เสร็จโครงการนี้แล้วชาวบ้านปลูกผักกินเองมากขึ้นโดยใช้ปุ๋ยหมัก นับว่าเป็นผลพลอยได้ที่สำคัญ ประการหนึ่งของโครงการฯ

การทำปุ๋ยหมักด้วยเศษใบไม้โดยเฉพาะใบลำไยนั้น แท้ที่จริงเป็นกุศโลบายในการแก้ปัญหาการ เผาใบไม้ซึ่งเป็นที่มาของหมอกควัน ซึ่งเป็นกุศโลบายที่ค่อนข้างได้ผลด้วยการเผาใบลำไยในปีที่ผ่านมา ลดลงเป็นอันมาก มีเพียงไม่กี่ครัวเรือนที่ยังคงกำจัดด้วยวิธีเผา แกนนำผู้สูงอายุหลายท่านกล่าวยืนยันว่าปีนี้ หมอกควันแม้จะยังไม่หมดไปแต่ก็ลดลงเป็นอันมาก ผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจ และผลต่อการ ระคายเคืองตาก็ลดลง ทศนวิสัยในการมองเห็นดีขึ้น

นอกจากนั้นการทำปุ๋ยหมักจากใบลำไยซึ่งเป็นสิ่งของที่ไม่มีมูลค่านั้น ได้แปรสภาพจากของไร้ค่า เป็นของมีค่าที่ช่วยลดต้นทุนการผลิต จากเดิมที่เคยใช้ปุ๋ยเคมีล้วน ๆ ซึ่งมีราคาสูง ปรับเปลี่ยนเป็นการนำปุ๋ย หมักไปชดเชยบางส่วนก็ทำให้ครัวเรือนประหยัดค่าใช้จ่ายได้ไม่น้อย ทั้งนี้กิจกรรมนี้เริ่มมีคนสนใจมากขึ้น เรื่อย ๆ ไม่เพียงเหตุผลเพราะการลดต้นทุนเท่านั้น แต่การฟื้นคืนสภาพความอุดมสมบูรณ์ของผืนดิน ซึ่งมีความ เชื่อว่าจะส่งผลต่ออายุที่ยืนยาวของต้นลำไยก็เป็นเหตุผลที่สำคัญด้วย

บ้านโฮ้งมะค่า ต.บ้านแปะ อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ มีประชากร ๒๒๓ ครัวเรือน มีประชากรผู้สูงอายุ ๑๓๓ คน

นอกจากปัญหาจากหมอกควันแล้ว ปัญหาสุขภาพอื่น ๆ ไม่รุนแรงนักเมื่อเปรียบเทียบกับที่อื่น ส่วนใหญ่อยู่กับลูกหลาน ผู้สูงอายุเพียงไม่กี่รายที่ประสบภาวะยากลำบากก็จะได้รับการดูแลทั้งจากชมรม ผู้สูงอายุ และชาวบ้านโดยทั่วไป

แกนนำชมรมผู้สูงอายุท่านหนึ่ง กล่าวถึงการช่วยเหลือผู้สูงอายุรายหนึ่งที่ประสบความทุกข์ยาก ว่า ผู้สูงอายุรายหนึ่งค่อนข้างยากจน ไม่มีบ้านอยู่ ชาวบ้านก็มาช่วยกันสร้างบ้านให้ในพื้นที่ของชาวบ้าน รายหนึ่งให้อาศัยอยู่ ชาวบ้านช่วยกันบริจาคไม้และวัสดุก่อสร้าง

ชมรมผู้สูงอายุบ้านโฮ้งมะค่าค่อนข้างโดดเด่นในสายตาของสมาชิกชมรมฯ ที่ได้นายประวิช คมจำ อดีตข้าราชการครูเกษียณก่อนกำหนดเข้ามาเป็นสมาชิกแบบสมทบและเป็นประธานชมรมผู้สูงอายุในเวลา ถัดมา และหลังจากนั้นก็ได้รับเลือกให้เป็นประธานชมรมระดับอำเภอและเขต (๕ อำเภอ) ด้วย

“หลังจากเออร์รี่แล้วทางชมรมผู้สูงอายุอำเภอ มาขอให้ไปช่วยเป็นเลขฯ ชมรม ก็ไปช่วย พอดี ตอนนั้นประธานชมรมผู้สูงอายุที่บ้านโฮ้งมะค่าลาออก เขาก็เชิญไปประชุมด้วย แล้วก็ขอให้ประธานฯ ตอนนั้นอายุยังไม่ถึง ๖๐ ปี มีชาวบ้านบางคนไม่เห็นด้วยว่าเป็นไม่ได้ แต่สมาชิกชมรมส่วนใหญ่เห็นด้วย ก็เลยรับตำแหน่งประธานชมรมฯ”

ประวิช คมขำ เล่าให้ฟังถึงที่มาของการเข้ามารับตำแหน่งประธานชมรมฯ

ในขณะนั้นมีผู้สูงอายุท่านหนึ่ง ซึ่งเป็นกรรมการชมรมผู้สูงอายุระดับอำเภอ ไม่เห็นด้วยกับการเข้ารับตำแหน่งของประวิช ด้วยอายุยังไม่ถึง มีความพยายามจะใช้ระเบียบของชมรมที่ประธานฯ ชมรม ต้องเป็นผู้สูงอายุ แต่ชาวบ้านในชุมชนยังยืนยันที่จะให้ประวิชเป็นประธานชมรมฯ

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชมรม ประวิช คมขำ ได้ประสานงานและนำโครงการต่าง ๆ มาลงที่ชมรมผู้สูงอายุของหมู่บ้านเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะโครงการที่ผ่านมาจากสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย รวมทั้งโครงการผู้สูงอายุอาสาสร้างเสริมสุขภาพชุมชนและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมด้วย ธนาคารใบไม้ด้วย

สำหรับโครงการฯ ดังกล่าวนี้เป็นการต่อยอดจากโครงการซึ่งเคยได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยนักพัฒนาองค์กรเอกชนที่ประวิช คมขำเป็นผู้ประสานงานให้เข้ามาทำกิจกรรมในหมู่บ้าน เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกและเขียนโครงการให้การหารือและพูดคุยกันของกรรมการชมรม

โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อจะแก้ปัญหามลพิษจากการเผาใบไม้ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพผู้สูงอายุและชาวบ้านโดยทั่วไป รวมทั้งการเป็นสาเหตุของภาวะโรคเรื้อรัง โครงการนี้มีระยะเวลาการดำเนินงาน ๑ ปี ซึ่งได้ผ่านพ้นไปแล้ว เกณฑ์ชมรมกล่าวว่า แม้ว่าโครงการจะสิ้นสุดลงแล้ว แต่การดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุก็ยังคงดำเนินการต่อไป ในกรณีที่ไม่มีเงินทุนซื้อใบไม้จากชาวบ้านก็อาจจะรวมหุ้นกันทำ แล้วแบ่งกันนำไปใช้

ส่วนการดำเนินงานในระยะถัดไปนั้น แม้ว่าผู้สูงอายุโดยทั่วไปจะยังมีร่างกายค่อนข้างแข็งแรงด้วยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี และมีโอกาสได้ออกกำลังกายจากการใช้แรงงานเล็ก ๆ น้อย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับในอดีตก็มีแนวโน้มที่จะอ่อนแอลง ด้วยการทำงานใช้แรงงานน้อยลง การรับประทานอาหารที่มีการปนเปื้อนมากขึ้น อาหารบางชนิดก็ไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพ ประวิช คมขำ กล่าวว่า

“อยากให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลตัวเองมากขึ้น มีการรวมกลุ่มออกกำลังกายให้มากกว่าเดิมนี่ เพราะเดิมนี่เริ่มมีผู้สูงอายุรายใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น ผู้สูงอายุรุ่นใหม่รู้สึกว่าไม่ค่อยแข็งแรง เริ่มมีโรคภัยไข้เจ็บมากกว่าเมื่อก่อน มาจากเรื่องการกินที่ส่วนใหญ่ซื้อกิน ไม่ค่อยออกกำลังกาย มันไม่เหมือนสมัยก่อน ผู้สูงอายุรุ่นก่อนแข็งแรง เนี่ย (ชี้ไปที่สมาชิกชมรมสองท่าน) อายุ ๗๘ นี้ ๗๘ ยังทำไร่ทำสวนอยู่เลย”

โครงการผู้สูงอายุอาสาสร้างเสริมสุขภาพชุมชนและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมด้วยธนาคารใบไม้” ของชมรมผู้สูงอายุบ้านโฮ้งมะค่า ดำเนินงานสิ้นสุดตามที่กำหนดไว้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

กิจกรรมหลักในการดำเนินงานของโครงการคือ การรับซื้อใบไม้จากชาวบ้านแล้วนำมาผลิตเป็นปุ๋ยหมักเพื่อใช้ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี การดำเนินงานดังกล่าวเป็นกุศโลบายในการแก้ปัญหาหมอกควันที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน รวมทั้งการลดต้นทุนการผลิตด้วยการใช้วัสดุเหลือใช้ในพื้นที่ของตนเอง

การดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ ส่งผลสำเร็จตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ กล่าวคือสามารถลดมลพิษหมอกควันในหมู่บ้านได้ ชาวบ้านลดการเผาทำลายใบไม้โดยนำไปจำหน่ายให้กับธนาคารใบไม้เพื่อจัดทำปุ๋ยหมักในระยะแรก และต่อมาในหลายครอบครัวก็ทำปุ๋ยหมักใช้เองจากเศษไม้ในบ้าน นอกจากนี้ยังสามารถปรับเปลี่ยนการใช้ปุ๋ยของชาวบ้านจากปุ๋ยเคมีมาใช้ปุ๋ยหมักผสมผสานจนสามารถลดต้นทุนได้ ด้วยเหตุนี้ยังเป็นแรงจูงใจให้ชาวบ้านอื่น ๆ หันมาทำตามรวมทั้งโรงเรียนในหมู่บ้านและชาวบ้านจากหมู่บ้านข้างเคียงด้วย

โครงการนี้เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องจากโครงการที่ผ่าน ๆ มาซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอก จากการประสานงานของประธานชมรม ซึ่งเป็นประธานชมรมในระดับอำเภอและระดับเขตด้วย

แม้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ จะได้รับการสนับสนุนทุนจากภายนอก แต่ทุนการดำเนินงานที่ได้มาก็มีใช้ทุนก้อนโตนัก ค่าใช้จ่ายที่ได้รับเป็นเพียงค่าใช้จ่ายที่ช่วยทำให้ชมรมสามารถดำเนินงานได้สะดวกและคล่องตัวมากขึ้น สามารถขยายขอบข่ายการดำเนินงานไปได้กว้างขวางยิ่งขึ้น และแน่นอนว่านี่เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุบ้านโฮ้งมะค่าประสบความสำเร็จ เป็นแบบอย่างของชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ รวมทั้งเป็นพื้นที่ศึกษาดูงานจากพื้นที่อื่น ๆ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการฯ ได้แก่ การออกแบบโครงการที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของพื้นที่ ทั้งนี้เป็นโครงการที่มีการดำเนินงานไม่สลับซับซ้อน เป็นการดำเนินงานที่สามารถจัดการเองได้ภายใน ไม่ต้องพึ่งพາภายนอกมากนัก (ยกเว้นเงินทุน) สามารถขยายการมีส่วนร่วมของทั้งสมาชิกชมรมและชาวบ้านคนอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมได้ง่าย